

Metsä elämäntavassa

Pirkkoliisa Ahponen

SUMMARY: THE FOREST IN WAY OF LIFE STUDIES

Ahponen, P. 1987. Metsä elämäntavassa. Summary: The forest in way of life studies. *Silva Fennica* 21(4): 397–404.

Koska suomalaisissa elämäntapatutkimuksissa on huomio kohdistettu arkitoi-
misiin, ei metsä elämänpiirinä nouse niissä keskeiselle sijalle. Elämäntavan muutos,
kaupungistuminen ja keskiluokkaistuminen on merkinnyt irtautumista välittömästä
suhteesta luontoon. Maaseudulla syntyneiden toiminnallinen suhde luontoon säilyy
ja tulee näkyviin vapaa-ajan harrastuksina, mutta kaupunkilaissyntyinen sukupolvi
tarvitsee tiedotusvälineitä, koulua, matkailua ja muita instituutioita luontosuhteen
ylläpitämiseksi.

Sociological studies on the way of life tell rather little about the impact of forests on
Finns' everyday life. The change of life styles, urbanization and middle-class values,
signify a detachment from immediate and practical relationship with nature. Those
born in the countryside conserve their relationship with nature in their leisure
activities, but the urban-born generation needs the mass-media, education, travel
and other institutions in order to maintain and develop its relationship with nature.

Keywords: Way of life, forest, Finnishness, nature
ODC 907.21.3+907.6

Author's address: University of Joensuu, Department of Social Policy, PL 111,
SF-80101 Joensuu, Finland.

Metsän keskellä

"En mie kaupungissa haluais asua, mie rakastan luontoa ja tykkään seuhrailla kaikkia sen liikkeitä eri vuenaikoina. Tämä luonto jotenki tappaa ko ei ole muita ihmisiä. Samala se tappaa ja antaa voimaa. Se on kummallinen. Yksinhän mie olen tottunu olehmaan. Justiinsa se, että mie oo niin säikky auttaa siinä yksinolossa. Mutta kyllä mie ihmistä kaipaan. Se on niin synkkää tämä elämä näissä syrjäkylissä, joka puolela vain kuolevia ihmisiä. Yritä siinä sitte pitää mieliallaa yllä." (Liksom 1985).

On tapana ajatella, että metsällä on erityisen sijansa suomalaisessa elämässä. Suoma-

laisuus määritetään usein nimenomaan metsän kautta; metsäisyys tai metsäläisyys antaa meille ominaispiirteemme ja erottaa meidät muista. Metsä sisältyy olennaisena osana suomalaiseen identiteettiin: kasvamme metsän sylissä ja ikämme kätkeydymme metsän helmaan, veden kainaloon, vaarojen kupeisiin. Siitä voi vakuuttua kuka tahansa kulke-
malla Suomea ristiin rastiin. Lennät kirkkana päivänä yli metsien ja järvien Joensuusta Rovaniemelle, Helsingin kautta, tietenkin, ja huomaat ajattelevasi: missä mahtanevatkaan ne neljä miljoonaa piileskellä.

Myös metsän kansantaloudellinen merkitys on helppo käsittää. Varmemmaksi vakuudeksi voidaan nojautua tilastotietoon, jonka mukaan Suomen koko maa-alasta on tuotta-

vaa metsämaata noin 65 %, kun taas maatalousmaan osuus on 8.6 % ja rakennetun maan osuus 2.7 % maa-alasta.

Metsä elämäntapatutkimuksessa

Suomalaisessa elämäntavassa voidaankin uskoa metsäsuhteen ilmenevän monikerroksisena ja erityisen merkityksellisenä. Elämäntapatutkimukset eivät kuitenkaan anna tästä kovin hyvää vakuutusta. Metsää käsitellään niissä asumisen tai lenkkeilyn alustana, vapaa-ajan toimintaympäristönä tai omakotitaisen elintason tai elämänlaadun osatekijänä. Metsästä puhutaan melko yleisluontoisesti ja erittelemättömästi: luonnossa kulkeminen tai toimiminen mainitaan nimenomaan ensimmäisen polven kaupunkilaisten elämään sisältöä tuovana vapaa-ajan harrastuksena, jolloin kyse on kalastuksesta, metsästyksestä, marjastuksesta ja sienestyksestä tai retkeilystä, suunnistuksesta, lenkkeilystä ja hiihdosta. Omakohtaista elintaso (elämänlaatua) arvioitaessa viittaukset metsään tai luontoon voidaan tulkita positiivisiksi tai negatiivisiksi. Positiivista asennetta kuvaa lausahdus: ”Kyllä tällainen elintaso – puhdas ilma, luonto ympärillä, puhtaat vedet (. . .) – jos nämä ovat olemassa, niin mikäs tässä on ollessa” (Kasvio 1982, 582). Negatiivisessa mielessä sen sijaan voidaan todeta: ”Siihen aikaan se ammattikoulu alko nostaa päätään. Se oli ainoa toivonkipinä ku sieltä mettästä lähti” (Kortteinen 1982, 125).

Palkkatyöläiselämäntavassa, mihin elämäntapatutkimus useimmiten on kohdistunut, luontoharrastukset merkitsevät työn vastapainoa kompensatiomielessä; ne nähdään funktionaalisesti yhtenä palkkatyötä täydentävänä elämänalueena. Maaseudun elämäntapa on näissä tutkimuksissa jäänyt vähälle huomiolle. Metsän merkitystä suhteessa kansantulon kartuttamiseen tai yleisen elintason kohoamiseen ei elämäntapatutkimuksissa ole käsitelty lainkaan.

Kortteisen lähiöelämäntapaa koskevasta tutkimuksesta (1982) viittauksia metsään (tai ylipäänsä luontoon) löytyy niukalti. Kortteinen kuvaa dramaattisesti lähiörakentamista pääkaupunkiseudulla tukeutuen kaunokirjallisuuteen ja sanomalehtiaineistoon. Lähiö käsitetään tässä yhteydessä metsän vastakohtaksi, koska se on rakennettu toimintakehik-

ko, joka rikkoo luonnonjärjestyksen perinpohjin. Kontrasti korostuu, kun puhutaan lähiöstä betoniviidakkona tai betonierämaana, joka pystytetään metsän keskelle.

Lähiökansalle metsällä on rauhan tyyssijana paikkansa korkeintaan nostalgisissa kuvitelmissa, kesälomaunelmissa ja maaltamuuttajien kaipuussa juurilleen. Arkielämässä lähiön liepeille jäänyt ”metsikkö” koetaan enemminkin uhkaksi, koska se on kontrolloimatonta aluetta, jossa alinomaa piilee mahdollisuus häiriköintiin (Kortteinen 1982, 253).

Kasvion tutkimuksesta ”Teollisuustyö ja elämäntapa” on myös vaikeaa löytää suoranaisia viittauksia metsään. Sen sijaan on eri yhteyksissä mainintoja luontoon liittyvistä harrastuksista ja arvostuksista. Kasvio ei dramatisoi metsäsuhdetta tutkimuksessaan, eikä esitä kaupunkilaiselämää metsäläisyyden vastakohtana. Palkkatyö tehtaassa erkaannuttaa Kasvion mukaan ihmiset välittömästi luontosuhteesta, mutta omakotiasumisella, jota Kasvion tutkimat konepaja- ja paperityöläiset suosivat, on elämäntapamerkityksensä luonto- ja palkkatyösuhdetta välittävänä linkkinä, joka pehmentää etenkin maaltamuuttajien kokemaa kulttuurista muutosta (Kasvio 1982, 352–391). Tässä tulee esiin metsä- ja luontosuhteen integroiva eli eri elämänalueita yhteensovittava tehtävä. Kasvion tutkimat työläiset asuvat Tampereella ja Valkeakoskella. Vastaavanlaisia perusteluja omakotiasumiselle esittävät myös joensuulaistyöläiset (Ahponen & Järvelä 1983).

Tutkimuksessa, joka kohdistuu joensuulaisten ensimmäisen polven työläisten elämäntavan muutokseen, tulee metsäsuhte monipuolisemmin ja eritellymmin esiin kuin Kortteisen ja Kasvion tutkimuksissa. ”Maalta kaupunkiin, pientilalta tehtaaseen” tutkimuksessa (Ahponen & Järvelä 1983) käsitellään metsään liittyviä lapsuuden- ja nuoruudenmuistoja, metsätyötä tutkittavien tai heidän vanhempiensa palkkatyön ensi vaiheena sekä metsän merkitystä myös ajankäyttömuotona ja luontaistalouden ja palkkatyön yhteensovittamisessa. Suhde luontoon on otettu yhdeksi elämäntavan osa-alueeksi eli elämäntapaperspektiiviksi, mikä osaltaan vaikuttaa aiheen käsittelytapaan.

”Maalta kaupunkiin . . .” -tutkimuksessa todetaan, että pientiloilta lähtöisin olevat ihmiset kokevat luonnon ensisijaisesti hyödylli-



Erkki Oksanen/METLA

Kuva 1. Arkielämässä lähiömetsä voidaan kokea uhkaksi, koska se on kontrolloimatonta aluetta, jossa piilee mahdollisuus häiriköintiin.

Fig. 1. In everyday life, suburban forests may be a threatening experience, because they are outside the controlled area and they may harbour aggressors.

senä muokkauksen kohteena. Luonnon hyötykäytössä on monia funktioita, kuten omavaraisuus, taitojen ja valmiuksien ylläpito sekä mielekäs ajankäyttö. Samalla koetaan nautintoja, saadaan elämyksiä ja kertyy luontoa koskevaa asiantuntemusta. Niinpä esimerkiksi sellainen lausahdus kuin ”on kaikenlaisii väärii puita ja pahkoja miulla oottamassa, kun mie jouvan niitä . . .” on niukkuudessaan paljonpuhuva (Ahponen & Järvelä 1983, 169).

Sen sijaan nämä ihmiset tuntuvat vierastavan ajattelutapaa, jonka mukaan luonnon ensisijaisena tai ainoana tehtävänä olisi tuottaa esteettistä nautintoa. Haastatteluihin sisältyvät kertomukset maalta, metsästä ja vesiltä kohdistuvatkin enimmäkseen pyydystämiseen, keräilyyn tai puunkaatoon. Tämän tyyppiin asioihin myös vanhemmat ovat tietoisesti opastaneet lapsiaan. Luonnonilmiöiden tarkkailu on opittu siinä sivussa, luontoon kokonaisuudessaan kuuluvana asiana, ”luonnostaan”. On kuitenkin selvää, että mitä enemmän luonnossa ylipäänsä liikutaan,

sitä yksityiskohtaisemmin sitä opitaan havainnoimaan ja sitä enemmän se koetaan nautintona. Niinpä eräskin haastateltava, nuorehko mies, kuvailee kuinka hän koulutiellään oppi tuntemaan metsäneläimiä ja niiden jättämiä jälkiä ja kuinka hänen kesäisenä harrastuksenaan oli poikasakissa vahtia lintujen pesimispuuhia ja kartuttaa linnunmunakokoelmia. Vieläkin hän saattaisi seisoa katselemassa tukkien kulkua koskessa vaikka vuosikauden, koska ”ainai on yksilöllinen se tugin mänö, vaikka samasta kohasta mänöövät aina”. Hän kertoo nauttivansa luonnossa oleilemisestä, koska ”luonnon suuruus ja ihmisen pienuus puhuttaa ja mukavan tunteen tuopi. Pystyy kässeemään homman tästä mualimasta, yksin istuksi siinä.” (Ahponen & Järvelä 1983, 201).

Kun luonnon hyötykäyttöön sisältyy nauttiminen luonnonilmiöistä ja luonnon arvostaminen kokonaisuudessaan, merkitsee se myös huolta puhtaan luonnon säilymisestä koskemattomana tai luonnon tasapainon järkkymisestä radikaalien muutosten seurauksena.

”Pitäs antaa asioihin mennä luonnostaan, ei pitäis pakottaa”, toteaa naihaastateltava ja jatkaa: ”Metästä otetaan puuta normaalilla tavalla. Mutta jos se (. . .) pistetään aukoksi, hakataan kaikki pois. Sit viijjään valtavat kyntökoneet ja kynnetään mehtä. Siihen mehtään ei mennä ainakaan sattaan vuoteen.” (Ahponen & Järvelä 1983, 205).

”Maalta kaupunkiin . . .” -tutkimuksen valossa maaseudun pientilallisperheessä kasveiden ensimmäisen polven työläisten suhde metsään on välitön, omakohtainen ja toiminnallinen, hyötyä ja nautintoja yhteensovittava. Nuoruutensa metsätyökokemuksia romantisoi eräs haastateltava (nostalgisesti, vertailukohtena nykyinen tehdastyö): ”. . . vapaamuotoinen homma, ei oo ansio eikä mikkään kiinni. Jos teki pöllin tai kaksi päivässä, puun kuato niin se oli sitä myöten selevä. Ei ollu hirttä niskan piällä. Mukavoo työtä kevätpuoleen on, makkaroo paistoo ja pöllillä istusii. Raskastahan se yksinnään on.” (Ahponen & Järvelä 1983, 48–49).

Tutkimuksen keskeisenä johtopäätöksenä kuitenkin on, että palkkatyöhön siirtyminen tuottaa asteittaisen ja vähitellen tapahtuvan kulttuurisen muutoksen luontosuhteessa: luonto koetaan entistä välittyneemmin ja samalla luontosuhde välineellistyy ja esineellistyy. Lapsuuden ja nuoruuden sosiaalistumisprosessissa omaksuttu toiminnallinen suhde luontoon ja siihen sisältyvä luonnon hyötykäyttö säilyttää sijansa elämäntavassa, mutta palkkatyöhön siirtymisen myötä se tulee korostuneesti esiin työn vastapainona, vapaa-ajan toimintatapana. Kaupunkilaissyntyinen sukupolvi ei välttämättä omaksukaan enää yhtä monipuolisia luonnossa toimimiskäytäntöjä, eikä opi havainnoimaan luonnollilmiöitä ”luonnostaan”, vaan tarvitsee siihen tietoista opastusta. Tiedotusvälineiden, koulun, kaupallisten palvelujen, matkailun ja muiden sosiaalistamisinstituutioiden merkitys luontosuhteen ylläpitämisessä lisääntyy. Tämä merkitsee myös sitä, että luonto omaksutaan entistä enemmän julkisuuskäytäntöjen ilmaisemana, koodaamana ja tulkitsemana. Tällaista luontosuhdetta voidaan sanoa instrumentaaliseksi, koska se on informatiivisesti välittynyt ja samalla välineellistynyt (esimerkiksi maiseman tavaranomaisuus) toisella tavoin kuin omakohtaisiin elämyksiin perustuva ekspressiivinen suhde luontoon. Luonnon ja ihmisen suhde voidaan ymmär-



Erkki Oksanen/METLA

Kuva 2. Maaseudulta kaupunkiin muuttaneilla on vielä välitön, toiminnallinen suhde metsään. Vapaa-aikoihin he keräilevät marjoja ja sienä, metsästävät ja hankkivat polttopuuta.

Fig. 2. People who have migrated from the countryside to towns still have an immediate, practical relationship with the forest. During leisure times they gather forest berries and mushrooms, hunt and cut and gather fuelwood.

tää entistä kokonaisvaltaisemmin, mutta samalla abstraktimmin, mikä näkyy selvästi siinä, miten suhtaudutaan luontoa uhkaaviin katastrofeihin. Niitä pidetään tärkeinä, mutta ratkaisemattomina ja yhä valtavampina ongelmina, joissa omakohtaiset vaikutusmahdollisuudet koetaan vähäisiksi tai olemattomiksi. (Ahponen & Järvelä 1983, 275–276).

B. Roosin tutkimuksessa, joka kohdistui suomenruotsalaisen liikemiesyläluokan elämäntapaan ja sen muuttumiseen kolmessa sukupolvessa, korostetaan metsä- ja luonto-

suhteessa mahdollisuutta kontrastiin menestymistä vaativan työn ja rentouttavan vapaa-ajan vieton välille. Kesälomanvietto perinteiseen tapaan kesämökillä, luonnossa toimien ja luontoa hyväksikäyttäen, niin vähiin mukavuuksiin turvautuen kuin mahdollista ei mitenkään poikkea suomalaiskansallisesta elämäntapaperspektiivistä. Ero on vain siinä, että yläluokan käytössä olevat resurssit antavat enemmän aineksia vaihteluihin ja nautinnollisiin kontrasteihin. Luonnonläheisyys tarjoaa mahdollisuuden piiloutua metsään ja vesille, jos on tarve eristäytyä. Luonto tarjoaa myös toiminnallista vaihtelua, kun on tarve rentoutua. Vapaa-ajankäytössään Roosin haastateltavat pitävät tärkeänä valinnanvaraa: on nautinto vetää farkut jalkaan, hakata halkoja ja poimia sienä yhtenä iltana, toisena taas pukeutua parhaimpiinsa, mennä ensi-iltaan ja juoda shampanjaa. Tuhlata ja säästää: ”Det är jätteroligt” (Roos 1981).

Mitä on elämäntapa

Elämäntapatutkimuksessa tulee esiin ihmisten suhde metsään heidän kuvaileminaan elämyksinä, toimintoina ja tietoisuutena. Tutkimukset antavat aina odotettuja tuloksia siinä mielessä, että ne vastaavat kysymyksiin, jotka on asetettu. Kun ajatellaan ihmisten suhdetta metsään elämäntapatutkimuksen valossa, on mielestäni aiheellista ottaa huomioon se, millaisiin ihmisten elämää jäsentäviin seikkoihin elämäntavan tutkimusotteella ulotutaan. Elämäntapaa määriteltäessä on korostettu toiminnallisuutta ja subjektiviteettia tekijöinä, joiden kautta elämäntapa kiinteytyy, saa kokonaisvaltaisen ja suhteellisen pysyvän luonteensa. Tätä ovat viime aikoina erityisesti Allardt ja J. P. Roos korostaneet.

Allardt (1986, 13) mukaan ”elämäntapa on ihmisten sisäistämä toiminnan, ajatusten ja tunteiden sekä näitä koskevien taipumusten (dispositioiden) järjestelmä”. Allardt tähdentää elämäntavan jäsentymistä subjektiviteettien järjestelmänä, jolloin elämäntavan rakenteelliset edellytykset (tuotannolliset, aineelliset, objektiiviset, ulkoiset tekijät; kaikki näitä termejä Allardt tässä yhteydessä käyttää) eivät kuulu itse käsitteeseen, vaikka niiden tutkiminen elämäntavan yhteydessä on-

kin välttämätöntä. Roos (1986, 37–38) sanoo käsittävänsä elämäntavalla elämänhistorian ja elinolojen muodostaman habituksen kautta jäsentynyttä, nykyisten elämäntapamuotojen ja -asenteiden (dispositioiden) muodostamaa järjestynyttä kokonaisuutta, jonka subjektina (kantajana) voi olla yksilö, perhe, sosiaalinen ryhmä, sukupuoli, sukupolvi tai luokka, tarkastelutasosta riippuen. Hän toteaa myös elämäntavan olevan enemmän tai vähemmän valittavissa oleva toimintojen ja merkitysten järjestelmä.

Allardt ja Roos tarkastelevat siis elämäntapaa jäsentyneenä, jopa järjestelmänomaisena funktionaalisen kokonaisuutena, jolloin lähestytään funktionalistista käsitystä toiminnan ulkoapäin ohjautuvuudesta (ks. esim. Platt 1986, 508–509). Allardt mukaan elämäntapakäsitteistö kuvaakin parhaiten pysyvää ja tiedostamatonta toimintaa, joka jäsentyneenä kokonaisuutena leimaa ihmisten arkielämää. Tällaiseen toimintakäsitykseen sisältyy taipumus sivuuttaa (elämäntavan määrättyvyyden tasolla) toiminnan aktiivinen ja vielä enemmän spontaani ja uutta luova puoli, koska se ei sovellu funktionalistiseen käsitekehiksoon.

Elämäntapatutkimuksissa onkin useimmiten keskitytty kuvaamaan, esimerkiksi ideallityypittelyn keinoin, jonkin subjektin elämäntavan funktionaalista (toiminnallista) kokonaisuutta. Vähemmälle huomiolle sen sijaan on jäänyt se, miten elämäntapaprosessissa kehittyvä subjektin itsemääräävyyden ja sen ulkoisten ehtojen dialektiikka. Elämäntavan kokonaisuuden muodostumisen ehdot on omaksuttu annettuna siinä mielessä, että toimintaa aktiviteetteina on tarkasteltu funktionaalista toimintakehikosta käsin. Funktionaalinen toimintakehikko on yhteiskunnallisten toimintaehtojen rajaama, mikä merkitsee sitä, että persoonallisten elämänstrategioiden joustonvaraa suhteessa yhteiskunnallisiin sosiaalistumiskäytäntöihin ja vallitsevaan kulttuuriin ei ole asetettu ongelmaksi. Roos on kylläkin useissa yhteyksissä puhunut elämän ulkoisesta ja sisäisestä hallinnasta (esim. Roos 1985, 41–42), mutta tällöin on kysymys siitä, miltä jonkun ihmisen elämä näyttää ja miten hän sen itse näkee, eikä niinkään siitä, miten erilaiset sosialisatioprosessit ideologisesti vaikuttavat ihmisten tapaan jäsentää elämänsä ja mitä mahdollisuuksia ihmisillä on ylittää elämänsä annetut ehdot.

Ahposen ja Järvelän (1983) tutkimusotteessa on pyritty ottamaan huomioon yhteiskunnallisen hallinnan ja yksilöllisen elämäntapain suhde, mikä ilmenee siinä, että elämäntapaa käsitellään arkielämän prosessina edellytyksineen ja pyrkimyksineen. Tässä tutkimuksessa etsitään ”elämänprosessista ja arkielämän piireistä elämäntavan yhteiskunnallisten edellytysten ja yksilöllisten pyrkimysten välisiä sosiaalis-kulttuurisia jännitteitä, joihin sisältyvät ristiriidat ratkaistaan toiminnassa”. Näin pyritään ratkaisemaan toiminnan funktionaalisuuden ja aktiivisuuden välinen ongelma. Tämän tutkimuksen ”sudenkuopaksi” kuitenkin koituu se, että elämäntapaa käsitellään nimenomaan arkielämän prosessina sen mukaan, kuinka ihmiset haastateltuina ovat tätä prosessia ilmaiseet, jäsentäneet ja tulkinneet ja miten merkittävänä tutkijat ovat näitä ilmaisuja pitäneet. Elämäntapaan vaistonvaraisesti tai

ideologisesti vaikuttavat prosessit saattavat tällöin jäädä liian vähälle huomiolle.

Kysymys on myös siitä, mitä elämäntavalla halutaan käsittää, millaisiin asioihin se ulottuu (esimerkiksi suhteessa kulttuuriin) ja miten se jäsentyy. Ajatellen metsän merkitystä suomalaisessa elämäntavassa en olisikaan valmis niin helppoihin johtopäätöksiin kuin mihin voitaisiin päätyä elämäntapatutkimusten valossa. Näyttäisihän sitä, että vaikka Suomesta yhä on kaksi kolmasosaa metsän peitossa, on metsän merkitys nopeasti ohentunut ja vähentynyt niiden kahden kolmasosan elämässä, jotka suomalaisista jo asuvat kaupungeissa ja joilla arkielämässään ei ole välitöntä kosketusta metsään. Mutta elämäntapatutkimuksen ote ei välttämättä tavoita merkityssuhdetta metsään, koska tämä suhde konstituoituu (rakentuu) syvemmälle kuin arkielämässä, eikä sitä voida kuvata funktionaalisina toimintoina. Tässä mielessä valaise-

van analogian kertoo Thrift (1985) arvioidesaan Giddensin (1984) tapaa tähdentää sosiaalisten suhteiden aika- ja paikkasidonnaisuutta. Thriftin esimerkissä opettaja piirtää taululle karhun, hiiren ja puun ja pyytää lapsia rengastamaan ne kaksi, jotka kuuluvat yhteen. Tavanomaisen, funktionaalisen ajattelun mukaan karhu ja hiiri kuuluvat yhteen, koska ne edustavat eläinkuntaa. Lapsi, joka rengastaa karhun ja puun, koska karhut asuvat metsässä, saa kuulla vastanneensa väärin. Mutta hänen vastauksensa ei taivukaan kysymyksen ehtoihin: onhan toki metsähiiriäkin olemassa. Ongelmanasettelua voitaisiinkin jatkaa kysymällä vaikka kalan tai auton – tai ihmisen – suhdetta eläin- tai metsäkuntaan (kuva 3). Tämä esimerkki voi mielestäni auttaa oivaltamaan sitä, miten elämäntapaongelman jäsentämistapa on vaikuttanut saatuihin tuloksiin. Karhua ja hiirtä vastaavalla tavalla siinä on yhdistetty arkitoiminnan alueita, kuten työ ja vapaa-aika, tai perhe-elämä ja ay-toiminta. Mutta koska metsäsuhde läpäisee eri elämäalueet symbolisesti välittyneenä, ei elämäntapatutkimuksen nojalla voida sinänsä väittää, että metsän merkitys on nyt vähäisempi kuin ennen.

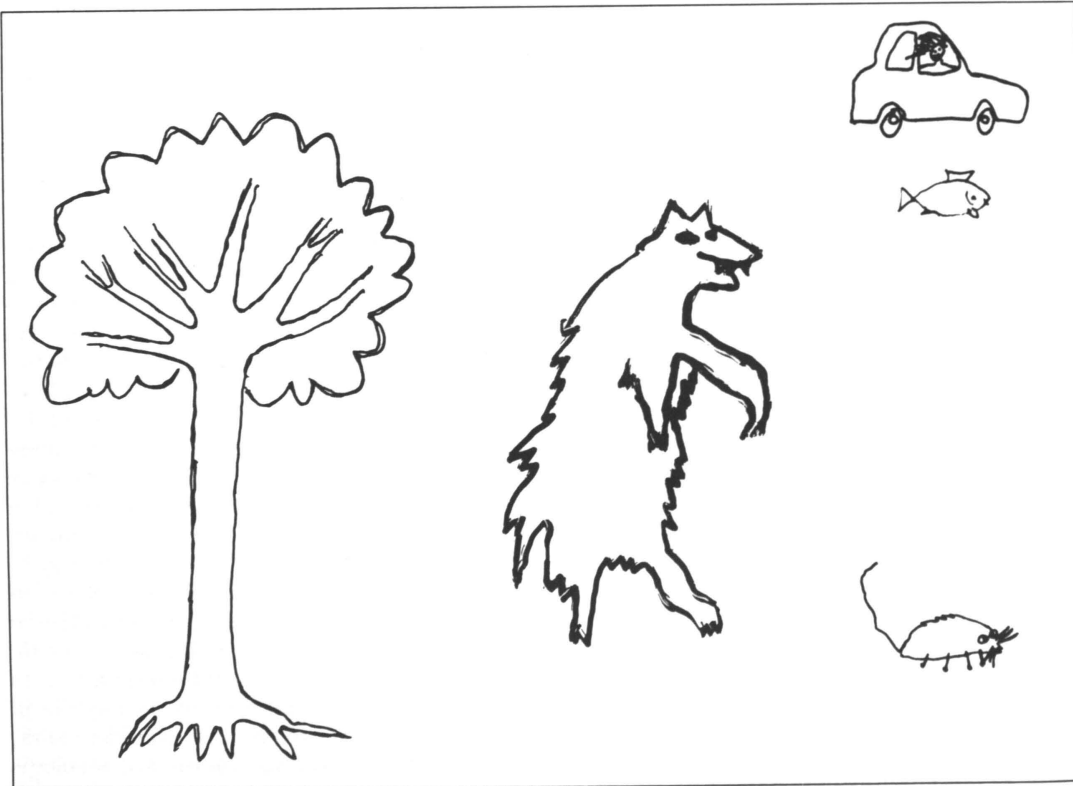
Se, mitä elämäntapatutkimukset paljastavat suomalaisten toiminnallisesta, elämyksellisestä ja tiedostetusta luontosuhteesta on varmasti tärkeää. Mutta tärkeää on ymmärtää myös, että yhteys elämäämme jäsentäviin rakenteisiin ja merkityksiin (konteksteihin) voi olla myös välittynyt tai piilevä. Metsä merkitsee elämäntavassamme entistä enemmän mahdollisuutta välttämättömyyden sijaan. Tällä tarkoitan sitä, että niin kauan kuin Suomi on niin metsäinen kuin se on, metsät eivät häviä jokapäiväisistä kokemuksestamme, mutta kokemukset eriytyvät yhä enemmän eri elämäntapainpiireissä ja kokijakunnissa ja ne saadaan yhä välittyneempinä ja tulkinnanvaraisempina. Metsän merkitys siirtyy entistä enemmän profaanista arkielämästä elämän ”pyhäpiiriin”, mikä näkyy siinä, että metsässä tapahtuvat toiminnat ovat entistä enemmän vapaa-ajan toimintoja, mutta – mikä yhtä tärkeää – metsäsuhde omaksutaan entistäkin enemmän kulttuuristen ja ideologisten tulkintojen syövyttämänä. Tämän vuoksi on tärkeää suhteessamme metsään, millaiseen arvoon julkisuudessa nostetaan metsä suomalaisena kansallisomaisuutena tai suomalaisuuden sydämenä.

Suomalaisten elämässä on entistä enemmän valinnanvaraa ja on mahdollista hankkia elämyksiä entistä tietoisempiin tarpeisiin perustuen. Sienestäjän kokemus metsästä on erilainen kuin suunnistajan, metsäkoneenkäyttäjän kokemus erilainen kuin kävynkäärijän. Välttämättömyydet elämäntapatekijöinä ovat olemassa, tajuttiinpa ne tai ei, mutta mahdollisuudet täytyy tiedostaa, koska vain siten ne muuttuvat käyttövoimaksi. Kun ei ole pakko mennä metsään, voi käydä niinkin että aletaan nähdä metsä puilta.

Kirjallisuus

- Ahponen, P. & Järvelä, M. 1983. Maalta kaupunkiin, pientilalta tehtaaseen. Tehdastyöläisten elämäntavan muutos. Juva.
- Allardt, E. 1986. Elämäntapa, harkinta ja muoti ihmisen valintojen perustana. Julkaisussa: Heikkinen, K. (toim.). Kymmenen esseetä elämäntavasta. Oy Yleisradio Ab. Lahti s. 3–32.
- Giddens, A. 1984. The Constitution of Society. Oxford.
- Kasvio, A. 1982. Teollisuustyö ja elämäntapa. Tutkimus kahden suuren teollisuuslaitoksen ammattitaitoisten työntekijöiden työn ja työn ulkopuolisen elämän kehityspiireistä 1980-luvun suomalaisessa yhteiskunnassa. Acta Universitatis Tamperensis ser. A. vol. 134. Tampereen yliopisto, Tampere.
- Kortteinen, M. 1982. Lähiö. Tutkimus elämäntapojen muutoksista. Keuruu.
- Liksom, R. 1985. Yhden yön pysäkki. Helsinki.
- Platt, J. 1986. Functionalism and the survey: the relation of theory and method. The Sociological Review 34(3): 501–536.
- Roos, B. 1981. Livet ”räsuppe”. Fallstudier i den finlandssvenska överklassens levnadssätt i tre generationer. Licentiatavhandling i socialpolitik. Helsingfors universitet.
- Roos, J. P. 1985. Elämäntapaa etsimässä. Tutkijaliiton julkaisusarja 34. Helsinki.
- 1986. Elämäntapateoria ja suomalainen elämäntapa. Julkaisussa: Heikkinen, K. (toim.). Kymmenen esseetä elämäntavasta. Oy Yleisradio Ab. Lahti. s. 35–786.
- Suomalaisten elinolot. 1984. Tilastokeskus. Tilastollisia tiedonantoja n:o 74. Helsinki.
- Thrift, N. 1985. Bear and mouse or bear and tree? Anthony Giddens's Reconstitution of Social theory. Sociology 19(4): 609–623.

Total of 12 references



Kuva 3. Karhu, hiiri ja puu: mitkä kuuluvat yhteen?

Fig. 3. Bear, mouse and tree: which belong together?

Summary

The forest in way of life studies

Finland is mostly covered by forests and earlier the majority of Finnish people lived in the countryside. One would imagine, therefore, that forests have had a strong impact on the Finnish way of life. But as far as we can rely on the results, published during the last few years, of sociological research on the way of life, this impact is loosing its influence as a bases for everyday activities. The meaning given to forest in everyday life is related to housing habits and preferences, leisure activities and considerations on the quality of life. Human relationships with nature in everyday life can be compensative, integrative or contrasting. But all in all, wage-workers' (or middle-class peoples') everyday activities are no longer directly bound to the processes of nature.

Traditionally, Finns have had a practical relationship with the forest: they have used the products of forests and spontaneously observed, experienced and enjoyed it. As their everyday life has changed, their relationship with forest has become more instrumental and mediated. The whole process of socialization is now different because of different information and experiences. The ideological impact of publicity has also increased.

Nowadays, our relationship with the forest is more problematic, and way of life studies have, possibly, only touched the surface of the problem. These studies do not take into consideration cultural and ideological processes, which have deep effects on the constitution of personal solutions of life problems and possibilities. It is, also, important to notice that our conception of "forest" is holistically structured and mediated through our experience of time and space. Finland is, still, a place of lakes and forests, and therein lies our cultural possibilities.